

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
45

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

WRZESIEŃ 2013

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU MLEKA:

Jadwiga Seremak-Bulge

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 1345 egz. Ark. wyd. 3,51

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne	6
<i>Tadeusz Chrościcki</i>	
II. Produkcja mleka	7
<i>dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
III. Przetwórstwo mleka	11
<i>dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
IV. Spożycie mleka i jego przetworów	13
<i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami	18
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
VI. Interwencja na rynku mleka	24
<i>mgr Joanna Sych-Winiarek</i>	
VII. Ceny	26
<i>dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
<i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
Aneks	35

Od początku 2013 r. krajowy rynek mleka jest pod wpływem dobrej koniunktury na światowym rynku oraz ograniczonej podaży mleka, spowodowanej silną redukcją pogłowia krów w roku ubiegłym, która skutecznie zminimalizowała wielkość przekroczenia krajowej kwoty mlecznej. Zmniejszenie pogłowia krów mlecznych w II połowie 2012 r. o 4,1% umożliwiło zredukowanie przekroczenia kwoty mlecznej w roku kwotowym 2012/13 do zaledwie 0,15% w sytuacji, gdy dostawy mleka do mleczarni w 2012 r. były o prawie 6% większe, z tego w pierwszej połowie roku aż o 8,6%. W pierwszym półroczu 2013 r. stopa redukcji pogłowia krów mlecznych wprawdzie zmniejszyła się do 3,5%, ale i tak była znacząco wyższa niż w pierwszym półroczu 2012 r. i wyższa niż w latach 2010-2011. Skutkować to będzie ponad 1% spadkiem produkcji mleka, mimo wzrostu wydajności krów użytkowanych mlecznie o ok. 2% do 5200 l (5350 kg) oraz ograniczenia stopy redukcji pogłowia w drugiej połowie roku do 1,5%.

Szacuje się, że produkcja mleka w 2013 r. wyniesie ok. 12,15 mld l (12,5 mld kg). Wysokie ceny mleka surowego spowodują, że dzięki ograniczeniu zużycia mleka w gospodarstwach sprzedaż mleka nie zmaleje. Skup mleka może utrzymać się na ubiegłorocznym poziomie 9,58 mld l (9,86 mld kg). Przewidywany wzrost skupu mleka w drugim półroczu (o 1,8%) pod wpływem dynamicznie rosnących cen zrównoważy 1,9% spadek jaki nastąpił w pierwszej połowie roku.

Mimo spadku produkcji nadwyżka podaży nad zużyciem krajowym zmaleje tylko o 0,4% do 11,3%, bowiem spożycie mleka zmniejszy się o 1%. Bilansowe spożycie nabiału i masła wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego wyniesie 275 kg/mieszkańca. Wpłynie na to spadek spożycia masła, przy utrzymaniu spożycia nabiału na ubiegłorocznym poziomie. Nabiał relatywnie potaniał w ciągu pierwszych 7 miesięcy 2013 r. w relacji do mięsa i jego przetworów oraz całej żywności. Masło zdrożało natomiast w relacji do innych tłuszczów. Jego spożycie będzie znacznie mniejsze niż w latach 2008-2010.

Zmniejszenie dostaw mleka do mleczarni w pierwszym półroczu skutkowało przede wszystkim ograniczeniem produkcji odtłuszczonego mleka w proszku (o 13,6%) oraz jogurtów (o 5,5%) i masła (o 3,7%). Więcej wytworzono pozostałych przetworów, w tym przede wszystkim tzw. mleka przerzutowego, odsprzedawanego innym mleczarniom i wykorzystywanego następnie do produkcji artykułów finalnych (o 14,3%) oraz serwatki powstającej w procesie produkcji serów (o prawie 13%). Większa była także produkcja mleka spożywczego (o 4,9%), serów (o 3,2%), w tym twarogów o 4,6%, serów dojrzewających o 1,4%, a serów topionych o 3,7%, pełnego mleka w proszku (o 6,7%) i śmietany (o 0,5%).

Skutki dobrej koniunktury na światowym rynku były widoczne przede wszystkim na poziomie zbytu. Dynamika wzrostu cen zbytu w pierwszym półroczu

(o 2,5%) wyprzedzała wzrost cen na pozostałych poziomach rynku. Pozwoliło to znacząco poprawić rentowność przetwórstwa mleka, mimo mniejszego skupu i przerobu mleka. Przy 5,6% wzroście wartości sprzedaży mleczarni w pierwszym półroczu 2013 r. wartość zysku brutto wzrosła o prawie 74% do ponad 448 mln zł, mimo większego obciążenia przychodów kosztami finansowymi. Poprawiły się wszystkie wskaźniki rentowności. Nie wpłynęło to znacząco na wzrost wartości inwestycji, ale pewnemu przyspieszeniu uległy procesy restrukturyzacji i poprawy efektywności przetwórstwa. Zatrudnienie zmalało o 2,2%, a wydajność pracy mierzona wartością sprzedaży przypadającą na 1 zatrudnionego wzrosła o 8% do 428 tys. zł. Poprawiła się także bieżąca płynność finansowa. Wyraźnie wzrósł udział firm rentownych w ogólnej liczbie firm zajmujących się przetwórstwem oraz w wartości sprzedaży sektora.

Ceny skupu wzrosły w czerwcu 2013 r. (w porównaniu z grudniem 2012 r.) o 1,4%, ale w następnych miesiącach ich dynamika przyspieszyła. W trzecim kwartale ceny skupu były o 16,8% wyższe niż przed rokiem. Jeśli koniunktura na światowym rynku utrzyma się w następnych kilkunastu miesiącach, to w końcu roku mogą one być o 16,5% wyższe niż

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. ton)¹

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013 ^{a)}	2014 ^{b)}
Produkcja	12298	12434	12685	12533	12547
w tym mleka krowiego	12270	12405	12660	12508	12527
Import ^{c)}	824	954	963	1116	1292
Razem do dyspozycji	13122	13388	13648	13649	13839
Eksport ^{c)}	2195	2229	2317	2410	2503
Na pasze	566	532	515	515	515
Na spożycie	10361	10626	10816	10724	10821
w tym samozaopatrzenie	1904	1904	1698	1595	1647
Razem rozchody	13122	13388	13648	13649	13839
Samowystarczalność^{d)} (%)	112,3	111,2	111,7	111,3	110,5

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie I półrocza.

^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako stosunek produkcji do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i CAAC.

w grudniu 2012 r., a średnioroczny wzrost cen mleka surowego może wynieść prawie 10%. Efektem może być pogorszenie kondycji finansowej mleczarni w drugiej połowie roku.

Mimo spadku wolumenu eksportu (o 2,2%) oraz wzrostu wielkości importu (o 12,7%) poprawiły się wyniki handlu zagranicznego przetworami mlecznymi. Dodatkowo saldo wzrosło o 11% do 516 mln EUR, pod wpływem znacznie wyższych cen uzyskiwanych w eksporcie. Ilościowa nadwyżka eksportu nad importem

zmniejszyła się jednak o 11,6% do 623 mln l (641 mln kg) w ekwiwalencie mleka surowego. Do poprawy salda handlu zagranicznego przetworami mlecznymi przyczyniła się również zmiana struktury eksportu. Średnia cena uzyskana w eksporcie w przeliczeniu na 1 tonę ekwiwalentu mleka surowego była w I półroczu 2013 r. wyższa o 16,4% (747 EUR/t) niż w I półroczu 2012 r. (642 EUR/t).

Ocenia się, że w II połowie 2013 r. prawdopodobny jest wzrost wielkości obrotów oraz dalsza poprawa wyników

handlu zagranicznego przetworami mlecznymi. Wyższy skup i wysokie ceny będą stymulować obroty. Szacuje się, że w całym roku eksport może zwiększyć się do 2,35 mld l (2,42 mld kg), a import może wynieść prawie 1 mld kg (0,97 mld l). Ilościowa nadwyżka eksportu nad importem może wynieść więc 1,4 mld kg, a dodatkowo saldo branży mleczarskiej może przekroczyć 1 mld euro. W 2014 r. możliwa jest dalsza poprawa wyników handlu zagranicznego przetworami mlecznymi, jeśli sprawdzą się prognozy dotyczące utrzymania dobrej koniunktury na światowym rynku.

SUMMARY

Since the beginning of 2013, the domestic milk market stays under the influence of favourable economic conditions on the world market and a limited milk supply, caused by a strong reduction in the number of cows in the previous year, which effectively minimized the value of the excess of the national milk quota. The reduction of the population of dairy cows in the 2nd half of 2012 by 4.1% allowed for the reduction of the excess of the milk quota in the quota year 2012/13 to only 0.15% in a situation where the deliveries of milk to dairies in 2012 were almost by 6% higher, and by 8.6% only in the first half of the year. In the first half of 2013 the reduction rate of the dairy cow population came down to 3.5%, but it was still significantly higher than in the first half of 2012 and higher than in 2010-2011. This will result in an over 1% decrease in milk production, despite the increased productivity of dairy cows by nearly 2% to 5200 l (5350 kg) and the decrease of the reduction rate of the population in the second half of the year to 1.5%.

It is estimated that in 2013 milk production will amount to about 12.15 billion l (12.5 billion kg). High prices of raw milk will guarantee that thanks to the limited milk use in farms milk sale will not decrease. The procurement of milk may stay at the last year's level of 9.58 billion l (9.86 billion kg). The expected increase in the procurement of milk in the second half of the year (by 1.8%) influenced by the dynamic growth of prices will balance the 1.9% drop that occurred in the first half of the year.

Despite the decrease in production, the excess of supply over the national consumption will drop only by 0.4% to 11.3%, because the consumption of milk will decrease by 1%. Statistical consumption of dairy products and butter expressed in terms of the raw milk equivalent will amount to 275 kg per capita. It will influence the decrease in butter consumption, while maintaining the consumption of dairy products at last year's level. Dairy products became relatively cheaper in the first 7 months of 2013 in comparison with meat, meat preparations and the whole of other food products. Whereas butter became more expensive in comparison with other fats. Its consumption will be a lot lower than in 2008-2010.

The reduction of milk deliveries to dairies in the first half of the year resulted first of all in limiting of the production of skimmed milk powder (by 13.6%), yogurts (by 5.5%) and butter (by 3.7%). Larger amounts of other preparations were produced, including above all the so called transfer milk, resold to other dairies and used to the production of finished products (by 14.3%), and whey, which is a by-product of the cheese production process (by 13%). The production of drinking milk (by 4.9%), cheeses (by 3.2%), including cottage cheese (by 4.6%), ripened cheeses (by 1.4%), and processed cheeses (by 3.7%), whole milk powder (by 6.7%) and cream (by 0.5%), was also higher.

The effects of the economic improvement on the world market were visible, above all, at the level of sales. The dynamics of the increase of producer prices in the first half of the year (by 2.5%) anticipated the increase of prices on other

market levels. It allowed for a significant improvement of profitability of the dairy industry, despite the lower purchasing and processing of milk. At a 5.6% increase of dairy sale value in the first half of 2013 the gross profit value increased by about 74% to over PLN 448 million, although income was more heavily encumbered with financial expenses. All profitability indicators improved. It did not significantly influence the increase of investment value, however the processes of restructuring and improving of processing efficiency accelerated. Employment decreased by 2.2%, and labour productivity measured by the value of sales per employee increased by 8% to PLN 428 thousand. The current financial liquidity also improved. The share of viable companies in the total number of companies involved in processing and in the sales value of the sector decreased.

The farmgate prices increased in June 2013 (in comparison with December 2012) by 1.4%, but in the following months they increased their dynamics. In the third quarter farmgate prices were higher than in the previous year by 16.8%. A continuously favourable economic condition on the world market would ensure in the following months that at the end of the year those prices might be 16.5% higher than in December 2012, and an average increase in the prices of raw milk might amount to about 10%; As a result there might be a deterioration in the dairy's financial condition in the second half of the year.

Despite a decrease in export volume (by 2.2%) and an increase of import

Table 1**Cow milk balance (thousand tons)¹**

Item	2010	2011	2012	2013 ^{a)}	2014 ^{b)}
Production	12298	12434	12685	12533	12547
including cow milk	12270	12405	12660	12508	12527
Imports ^{c)}	824	954	963	1116	1292
Total at the disposal	13122	13388	13648	13649	13839
Exports ^{c)}	2195	2229	2317	2410	2503
For animal feed	566	532	515	515	515
For consumption	10361	10626	10816	10724	10821
including self-supply	1904	1904	1698	1595	1647
Total uses	13122	13388	13648	13649	13839
Self-sufficiency^{d)} (%)	112,3	111,2	111,7	111,3	110,5

a) IAFE-NRI estimates based on results for the first half of the year.

b) IAFE-NRI forecast.

c) The volume of exports and imports was calculated with the use of dry matter content coefficients in line with Chapter 5.

d) Calculated as the ratio of production to internal consumption (food use plus feed use).

Source: IAFE-NRI calculations based on data from the CSO and the Analytical Centre of Customs Administration.

volume (by 12.7%), results of foreign trade in milk products improved. The positive balance grew by 11% to EUR 516 million, due to the significantly higher prices obtained in export. However, the quantitative surplus of export over import decreased by 11.6% to 623 billion l (641 billion kg) in raw milk equivalent. The improvement in the balance of foreign trade in milk products resulted also from a change in the structure of exports. The average price obtained in exports per 1 t of the raw milk equivalent

was only 16.4% higher (EUR 747/t) in the first half of 2013, than in the first half of 2012 (EUR 642/t).

It is estimated that in the second half of 2013, there might be an increase of the amount of the turnover and a further improvement of results of foreign trade in milk products. Higher purchasing and higher prices will stimulate the turnover. It is estimated that throughout the year the export could increase up to 2.35 billion l (2.42 billion kg), and import might amount

to nearly 1 billion kg (0.97 billion l). The quantitative surplus of export over import may thus amount to 1.4 billion l and the positive balance for the dairy industry could exceed EUR 1 billion. In 2014 it is possible that the results of foreign trade in milk products will improve if the estimates concerning the maintaining of a favourable economic condition on the world market confirm.

¹ Relative numbers (indicators, interest) in the whole of the report were estimated according to the absolute data expressed more precisely than in the publication. Due to the rounded data in some cases the sums of elements may differ from the given total values.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie - Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 636 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna 2 egz. w 2013 r.:

- wersja papierowa - 42 zł.
- wersja elektroniczna - 41,99 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1231-2673

CENA 21 ZŁ

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2013 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>